

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus: enne nutiseadme PIN-koodi küsimist peab politsei õigusi tutvustama

Riigikohus: enne nutiseadme PIN-koodi küsimist peab politsei õigusi tutvustama

14. juuni 2022

Riigikohus selgitas teisipäeval, 14. juunil avaldatud otsuses, et kahtlustava ja tema lähedaste õigus keelduda kuriteo tõendamisele kaasaaitamisest hõlmab ka politseile nutiseadme PIN-koodi avaldamist.

Kohtus arutusel olnud kriminaalasjas süüdistati kaht meest kokaiini ja marihuaana ebaseaduslikus käitlemises. Kohus mõistis süüdistatavad õigeks, sest mitu prokuröri esitatud tõendit ostus lubamatuks või ebausaldusväärseks ja süüks arvatud kuriteod ei leidnud tõendamist.

Muu hulgas otsis politsei uurimise käigus läbi ühe süüdistatava endise elukaaslase auto ja leidis sealt mobiiltelefoni. Naiselt küsiti kohe ka seadme PIN-koodi, kuid talle ei selgitanud õigust selle avaldamisest keelduda. Põhiseadus sätestab nimelt, et kedagi ei tohi sundida tunnistama iseenda või oma lähedaste vastu. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi hinnangul hõlmab see põhimõte igasugust aktiivset kaasabi kuriteo tõendamisele, sealhulgas nutiseadme PIN-koodi avaldamist.

Kolleegium märkis, et see nõue pole siiski absoluutne: füüsilise jõu abil on vajadusel võimalik inimeselt võtta näiteks hingeõhu, vere- ja uriiniproove ning sõrmjälje- ja DNA-ekspertiisi jaoks vajalikku materjali, aga ka dokumente. Samas ei ole seadusandja seni kehtestanud arvutisüsteemile ligipääsu võimaldamise kohustust, mistõttu saab niisugune kaasabi olla üksnes vabatahtlik. Kui kahtlustatav või tema lähedane otsustab keelduda, ei välista see siiski andmekandjal asuva info kasutamist tõendina, kui menetlejal õnnestub sellele muul viisil ligi pääseda.

Riigikohus nentis, et olemasolevad autentimise meetodid võimaldavad ligipääsu digitaalsetele andmetele ka biomeetrilise tuvastuse abil – näiteks sõrmjälje ja näokujutisega. Sarnaselt eelnevate näidetega annaks see tehniliselt võimaluse andmetele ligi pääseda sunni abil. Samas riivaks sunni kasutamine tugevalt põhiõigusi, mistõttu tuleks antud küsimus lahendada seaduse tasemel.

Lisaks nutiseadmetele ligipääsu küsimusele käsitleti otsuses pikemalt ka kriminaalasjade põhjendamatu eraldamist ja endiste kaaskahtlustatavate ütluste deponeerimist, mis võimaldas nende ütlusi kasutada selles asjas süüdistatavate süü tõendamiseks. Riigikohus leidis, et prokuratuur on seetõttu rikkunud süüdistatavate kaitseõigust ning õigust ausale ja õiglasele kohtupidamisele.

Riigikohtu otsusegasaab tutvuda siin[1].

Arno Pöder
pressiesindaja

Riigikohus
arno [dot] poder@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-enne-nutiseadme-pin-koodi-kusimist-peab-politsei-oigusi-tutvustama>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=1-20-1208/172>